

รายงานสรุปบทเรียน

ชื่อโครงการฝึกอบรม : การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG

วันที่เข้ารับการฝึกอบรม : วันพุธ ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

สถานที่ : ผ่านระบบ OCSC Learning Portal ศูนย์การเรียนรู้ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบบูรณาการ

จัดโดย : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ผู้จัดทำรายงาน : นางสาวสุภาวิทย์ เจริญศรี ตำแหน่ง นักวิชาการเงินและบัญชีปฏิบัติการ

หน่วยงาน กลุ่ม/ฝ่าย : กลุ่มงบประมาณ กองคลัง

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญ โอกาส และความท้าทายของ BCG ได้
๒. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายและประยุกต์ใช้ตัวอย่างผลงาน BCG
๓. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายและประยุกต์ใช้โมเดลเศรษฐกิจ BCG

สรุปเนื้อหาการฝึกอบรม :

ความหมายและความสำคัญ

โมเดลเศรษฐกิจ BCG หรือ โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเศรษฐกิจทฤษฎีใหม่ที่ผสมผสานการพัฒนา ๓ ด้านหลัก คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศในด้านสังคม เศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม โดยเปลี่ยนข้อได้เปรียบที่ไทยมีจากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโต แข่งขันได้ในระดับโลก เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ชุมชนเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการมีพัฒนาที่ยั่งยืน

เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) คือการนำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาพัฒนาต่อยอดจากฐานความเข้มแข็งเดิมของไทย ในด้านทรัพยากรชีวภาพ และผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า เช่น การพัฒนาพันธุ์ข้าวที่ให้สารอาหารเพิ่มขึ้น เป็นต้น

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คือการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าที่สุด โดยเน้นการลดปริมาณของเสียให้น้อยลงหรือเท่ากับศูนย์ (Zero Waste) เช่น การนำขยะมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะ เป็นต้น

เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) คือการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและรักษาสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การควบคุมมลพิษและของเสีย การลงทุนสีเขียว และการจัดงานสีเขียว เป็นต้น

แนวคิดและแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑. การสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ
๒. การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง
๓. สร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก
๔. ยกระดับอุตสาหกรรม BCG ให้แข่งขันได้อย่างยั่งยืน

โมเดลเศรษฐกิจ BCG และผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

BCG จะเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศที่สร้างมูลค่ากว่า ๔.๔ ล้านล้านบาท (๒๔% GDP) ใน ๕ ปีข้างหน้า และเกิดการจ้างงาน ๑๖.๕ ล้านคน โมเดลเศรษฐกิจ BCG ส่งผลต่อเศรษฐกิจ ดังนี้

๑. Value Creation สร้างความมั่งคั่งและยกระดับความสามารถในการแข่งขัน ประเทศมีเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ขยายโอกาสทางการค้าในเวทีโลก

- มูลค่าเศรษฐกิจ BCG เพิ่มขึ้นจาก ๓.๔ ล้านล้านบาทในปี ๒๕๖๒ เป็น ๔.๔ ล้านล้านบาทในปี ๒๕๖๕

๒. จ้างงานรายได้สูง : สร้างงานใหม่ในอุตสาหกรรม BCG เกิดตำแหน่งงานรายได้สูง และเพิ่มระดับรายได้ของแรงงานในอุตสาหกรรม BCG

- จ้างงานกลุ่ม Highly-skill talents, Innovative entrepreneurs และงานรายได้สูง ๑๐ ล้านตำแหน่ง ภายใน ๑๐ ปี

- เกิด Startup และ IDEs ที่เกี่ยวกับ BCG ๑๐,๐๐๐ ราย

๓. ลดความเหลื่อมล้ำ : เพิ่มรายได้ชุมชนผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนสามารถดึงเอาศักยภาพพื้นที่ออกมาได้อย่างเต็มที่

- รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น ๒๔๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

- ดัชนีความมั่นคงทางอาหารไทย Top ๕ ของโลกใน ๕ ปี

- การเข้าถึงยาชีววัตถุอย่างน้อย ๓๐๐,๐๐๐ คนต่อปี ภายใน ๕ ปี

๔. ความมั่นคงบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ : เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรตลอดห่วงโซ่มูลค่า ลดปริมาณของเสียจากระบบ เพื่อรักษาฐานทรัพยากรของประเทศและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

- ลดการใช้ทรัพยากรลง ๒ ใน ๓ จากปัจจุบัน

- ปริมาณขยะลดลง ๑๖.๕ ล้านตัน

- การจัดการท่องเที่ยวและคอนเทนต์ท่องเที่ยวดีที่สุดใน Top ๓ ของเอเชียแปซิฟิก

แผนงานขับเคลื่อน โมเดลเศรษฐกิจ BCG ในสาขาต่าง ๆ

โมเดลเศรษฐกิจ BCG แบ่งออกเป็น ๘ สาขา ดังนี้

๑. สาขาความหลากหลายทางชีวภาพ

พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ จุลินทรีย์ คือทรัพยากรชีวภาพอันมีค่าและเป็นจุดแข็งของประเทศไทย ซึ่งเป็น ๑ ใน ๒๐ ประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงที่สุดในโลก เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นใกล้เส้นศูนย์สูตร มีภูมิอากาศเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและแพร่พันธุ์ของสิ่งมีชีวิตนานาชนิด โดยมีสิ่งมีชีวิตประมาณ ๑๐%

ของชนิดสิ่งมีชีวิตทั้งหมดที่พบบนโลก ทรัพยากรชีวภาพเหล่านี้คือต้นทุนพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ โดยการต่อยอด สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านการเกษตร การแพทย์ อุตสาหกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบัน “ธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ” ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล พันธุกรรมและเก็บรักษาทรัพยากรชีวภาพแบบระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสากล BCG Economy Model จนสามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่า ที่ช่วยสร้างโอกาสใหม่ๆ ในอาชีพ และรายได้ที่มั่นคงให้กับบุคคล ชุมชนและสังคมไทยอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ BCG Economy Model ประกอบด้วย ๓ เศรษฐกิจหลัก คือ B- Bio Economy ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า เชื่อมโยงกับ C- Circular Economy ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้ง ๒ เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้ G- Green Economy ระบบเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหามลพิษ เพื่อลดผลกระทบต่อโลกอย่างยั่งยืน

๒. สาขาเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำแนวทางการพัฒนาภาคเกษตร ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนภาคเกษตรไทยไปสู่ ๓ สูง คือ ประสิทธิภาพสูง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งยกระดับผลผลิตเกษตรสู่มาตรฐานสูง ด้วยระบบการผลิตที่ยั่งยืน ครอบคลุมทั้งด้าน คุณภาพ ความปลอดภัย โภชนาการ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การทำการเกษตรเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ สูง ด้วยการผลิตสินค้าเกษตรที่เน้นความเป็นพรีเมียม มีอัตลักษณ์ มีความหลากหลาย และสามารถกำหนด ราคาขายได้ตามคุณภาพของผลผลิต ทั้งนี้ การพัฒนาภาคเกษตร ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นการ ปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบดั้งเดิมที่ “ผลิตมาก แต่สร้างรายได้น้อย” (More for less) ไปสู่เกษตรสมัยใหม่ ที่ “ผลิตน้อย แต่สร้างรายได้มาก” (Less for more) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงหรือเป็น สินค้าพรีเมียม ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่นำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์อย่างเต็ม ประสิทธิภาพ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓. สาขาอาหาร

สร้างความมั่นคงทางอาหาร มีอาหารที่ปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการ และตอบสนองไลฟ์สไตล์ ของคนยุคใหม่ ในส่วนของผลิตภัณฑ์อาหารมีศักยภาพในการเพิ่มมูลค่า GDP จาก ๐.๖ ล้านล้านบาท เป็น ๐.๙ ล้านล้านบาท ด้วยการพัฒนาต่อยอดจากพื้นฐานความพร้อมของผู้ประกอบการไทยในการยกระดับ คุณภาพ สร้างมาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มอาหาร เพื่อสุขภาพ อาหารสำหรับแต่ละช่วงวัย หรือการพัฒนาเป็นสารประกอบมูลค่าสูง (Functional Ingredient) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ตลาดเติบโตอย่างมาก

๔. สาขายาและวัคซีน

ส่งเสริมธุรกิจและบริการที่ดำเนินการโดยคนไทย เพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองด้วยการ วิจัยพัฒนาและผลิต ลดการนำเข้า ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ และการแพทย์โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์มีมูลค่าประมาณ ๔๐,๐๐๐ ล้านบาทเท่านั้น เนื่องจากการขาดการพัฒนาอุตสาหกรรมรวมถึงการสร้างบุคลากรด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ความเข้มแข็งของบุคลากรวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการแพทย์ของประเทศไทยส่วนใหญ่

อยู่ในต้นน้ำของห่วงโซ่อุตสาหกรรมการแพทย์ ประเทศไทยจึงขาดศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมาตรฐานสากล ประเทศไทยจึงต้องเร่งรัดการพัฒนาขีดความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม ยา วัคซีน ยาชีววัตถุ อุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมถึงการวิจัยทางคลินิกและการบริหารจัดการข้อมูลวิทยาศาสตร์การแพทย์รองรับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์เพื่อลดการนำเข้า ให้ความสำคัญกับนโยบายป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพด้านการแพทย์ (Preventive Medicine) มากกว่านโยบายด้านการรักษา การขยายบริการด้านสุขภาพไปสู่การให้บริการทางการแพทย์เฉพาะบุคคล (Precision Medicine) ด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลพันธุกรรม รวมถึงการสร้างแพลตฟอร์มการวิจัยทางคลินิกของประเทศประกอบการสอดประสานการทำงานกับฝ่ายกำกับดูแลของรัฐ (Regulatory Body) ด้วยแนวทางดังกล่าว รัฐจะสามารถเพิ่มมูลค่า GDP ในหมวดนี้ เป็น ๙๐,๐๐๐ ล้านบาท

๕. สาขาเครื่องมือแพทย์

ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยสร้างความสามารถในการพัฒนานวัตกรรม ยกย่องมาตรฐานการผลิตและบริการทางการแพทย์เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนไทย

๖. สาขาพลังงาน

เพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรและชีวมวลเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางด้านพลังงานสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาเป็นวัสดุหรือสารเคมีที่มีคุณสมบัติเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๗. สาขาท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ใช้ทุนทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ ให้ไทยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวคุณภาพอย่างยั่งยืน

๘. สาขาเศรษฐกิจหมุนเวียน

เป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นการออกแบบเพื่อการปรับตัวระยะยาว โดยจะอนุรักษ์และเพิ่มการใช้ประโยชน์ต้นทุนทางธรรมชาติ ด้วยการควบคุมทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และใช้ทรัพยากรหมุนเวียนให้มีความสมดุลมากยิ่งขึ้น ผ่านการนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือแลกเปลี่ยนกันซึ่งกันให้เกิดประโยชน์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรวม อีกทั้งยังทำให้เกิดโอกาสใหม่ๆ ทางด้านธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ เศรษฐกิจหมุนเวียนช่วยแก้ปัญหาสำคัญของโลกในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี สวทช. เร่งพัฒนางานวิจัยที่มุ่งใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และคิดค้นวิธีการใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้ง ที่นอกจากจะไม่กลายเป็นขยะที่สร้างภาระต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ เช่น การพัฒนาตัวเร่งปฏิกิริยาผลิตไบโอดีเซลจากเปลือกไข่, ระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อผลิตก๊าซชีวภาพในโรงงานแปรงไม้สำหรับล้าง, ฟิลิกนินแคร์จากกากอ้อยสู่สารต้านเชื้อ, การผลิตไบโอแคลเซียมจากเปลือกไข่, การผลิตอาหารเสริมโปรคอลลาเจนจากเยื่อหุ้มไข่ เป็นต้น

โมเดลเศรษฐกิจ BCG กับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ Soft Power

ในประเทศไทย เศรษฐกิจสร้างสรรค์นับว่าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้คนเป็นอย่างมาก เพราะประเทศของเรามีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นไปอยู่ในพื้นที่ใดหรือทำอะไร ผู้คนทั่วไปก็สามารถหยิบจับเรื่องราว หรือวัฒนธรรมที่มีอยู่มาเล่า หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา และทำให้คุณค่าที่มีมาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่มได้ ยกตัวอย่างเช่น Soft Power ของ ว้าวบูรณิบง จยะลา ที่ช่วยขับเคลื่อน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในประเทศไทย นอกจากจะมีเรื่องราวความเป็นมาที่น่าสนใจแล้ว ยังมีลวดลายและสีสันที่สวยงาม สื่อถึงวัฒนธรรมของภาคใต้ได้อย่างชัดเจน ด้วยเอกลักษณ์อันโดดเด่นทำให้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา หยิบมาสืบสาน พันฟู รักษา ต่อยอดทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการวิจัยการยกระดับเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานทุนพหุวัฒนธรรมว้าวบูรณิบง โดยโครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ชัดเจนในการขยายผลองค์ความรู้ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันน่าภาคภูมิใจของลูกหลานคนมลายูสามจังหวัดชายแดนใต้ในการทำว้าว พลิกฟื้นเรื่องเล่าที่สูญหายในพื้นที่ ตลอดจนกรรมวิธีการทำว้าว ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เพื่อนำไปพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มาจากรากทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และส่งต่อสู่ลูกหลานเป็นการสืบสานศิลปะภูมิปัญญาท้องถิ่นได้